

Haarlem

Gemeente Haarlem

drs. Cora-Yfke Sikkema

Wethouder duurzaamheid, mobiliteit, beheer en onderhoud

Retouradres: Stadhuis, Postbus 511 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de commissie Beheer

Datum 08-01-2016
Ons kenmerk 2016/13646
Contactpersoon Herman Wals
Doorkiesnummer 023-511.3957
E-mail walsh@haarlem.nl
Onderwerp bomenonderhoud

Geachte commissieleden,

Regelmatig komen er in uw vergaderingen vragen naar voren over de manier waarop de gemeente het bomenonderhoud georganiseerd heeft. De bedoeling van deze brief is om u inzicht te geven in hoe we voorwaarden scheppen om tot een gezond, veilig en goed onderhouden bomenbestand te komen. Dit vanuit het perspectief dat bomen een belangrijk tegenwicht vormen voor de verstening van onze omgeving, geborgenheid creëren en de stad tot een plek maken waar mensen willen zijn en elkaar willen ontmoeten.

Taken & verantwoordelijkheden

Het dagelijks beheer en onderhoud van de bomen in de openbare ruimte van Haarlem is met ingang van 2015 voor vier jaar opgedragen aan Spaarnelanden, als onderdeel van de domeindienstverleningsovereenkomst (DDO) Groen & Spelen. Het door de gemeente vastgestelde beleid op bomengebied is als kader meegegeven bij de DDO. Specifiek voor bomen gaat het om:

- de Bomenverordening (2008/339)
- de Haarlemse monumentale bomenlijst (2009/72687)
- het Bomenbeleidsplan 2009-2019 (2010/34393)

In het resultaatblad Boombeheer van de DDO staat als doelstelling:

In goede beheer-technische en representatieve staat houden van het areaal bomen zodat deze verantwoord en efficiënt begeleid naar en in standgehouden worden op het beoogde eindbeeld.
Het beheersen van risico's zodat aan de vereiste zorgplicht is voldaan.
De kwaliteit van het areaal op 'aanvaard boombeeld' brengen en houden.

De beeldkwaliteit is, conform besluit van de gemeenteraad, vastgesteld op niveau B – met uitzondering van het buitengebied (C) en de begraafplaatsen (A). Voor de bomen is dit als volgt geoperationaliseerd:

Realiseren van een gezond bomenbestand:
percentage aanvaard boombeeld 94,5 %, achterstallig boombeeld maximaal 5 %, verwaarloosd boombeeld maximaal 0,5 %.

Ook zijn er eisen aan de uitvoering van werkzaamheden gesteld:

Overlast als gevolg van snoei (geluid en stremming in verkeersdoorstroming) tot een minimum beperken:
aantal snoeibeurten in één straat maximaal 1 x per jaar.

Wat betreft de technische kwaliteit van bomen is vastgelegd dat het inspecteren door een *Certified European Tree Technician* ook tot de opdracht van Spaarnelanden behoort, evenals het bijhouden van een bomenbalans en het geven van specialistische boomadviezen aan de gemeente.

De operationele uitvoering door Spaarnelanden wordt op verschillende manieren gemeten. Er zijn eisen aan de beeldkwaliteit en aan de technische staat van bomen gesteld en voorwaarden aan de uitvoering van werkzaamheden meegegeven. Zoals in de brieven over de voortgang van de B&O-contracten al staat aangegeven rapporteert de contractpartij over de behaalde resultaten en voert het auditbureau er vervolgens een toets op uit.

Gemeentelijke organisatie

De gemeente is primair verantwoordelijk voor het beleid en het managen van het contract. Om deze taken goed in te vullen beschikt de gemeente over een technisch adviseur, een domeinmanager en beheerders met een groene achtergrond.

Bij de reorganisatie van GOB is de functie van technisch beheerder Groen vervallen. Om dat op te vangen is sinds vorig jaar het beheer van de bomen in de openbare ruimte en ook het boomtechnisch specialisme geborgd bij Spaarnelanden.

Een lacune blijft dan bestaan bij het ter plekke beoordelen van kapaanvragen van particulieren en het controleren of boomwortels niet beschadigd worden bij kabels en leidingenwerkzaamheden. Binnen GOB zal één van de beheerders hiermee belast worden.

Door het verdwijnen van de technisch beheerder Groen was er geen met noodkap belaste functionaris meer aanwezig binnen de gemeentelijke organisatie. Noodkap vindt plaats bij 'grote gevaarzetting of vergelijkbaar spoedeisend belang' (artikel 4, lid 7 van de Bomenverordening). Inmiddels is deze bevoegdheid gemandateerd aan Spaarnelanden, waarbij in de procedure waarborgen zijn ingebouwd voor een correcte afweging. Publicatie vindt achteraf via de gemeentelijke kanalen plaats.

Handhaving van de Bomenverordening berustte in het verleden bij de technisch beheerder Groen en bij de voormalige afdeling VVH. Bij de vorming van de Regionale Omgevingsdienst IJmond is de strafrechtelijke handhaving van de Bomenverordening naar deze dienst overgegaan. De bestuursrechtelijke handhaving ligt nog wel in handen van de gemeente en wel bij de integrale handhavers van de hoofdafdeling Dienstverlening Veiligheid & Vergunningen (DVV).

Areaal en technische staat

Volgens het overdrachtdossier dat bij de DDO Groen & Spelen gevoegd is stonden er anno 2014 ongeveer 54.000 bomen in de openbare ruimte, met inbegrip van een kleine 2.000 op de begraafplaatsen. Daarnaast staan er nog bomen op terreinen die in beheer zijn bij de afdeling Vastgoed en bij SRO.

Nader onderzoek heeft uitgewezen dat het openbaar gebied per 1 januari 2015 54.928 bomen telde. In de loop van 2015 zou Spaarnelanden het gehele areaal nog een keer nalopen, om zo tot een volledig geactualiseerd bomenbestand te komen.

Afgesproken is dat Spaarnelanden tijdens de contractperiode van vier jaar, als onderdeel van het dagelijks onderhoud, eventuele achterstanden wegwerkt. In operationele uitvoeringsplannen dient per jaar inzichtelijk gemaakt te worden welke onderhoudsactiviteiten zoals snoei en inboet (oftewel herplant van bomen) daarvoor gepleegd worden.

Om te beginnen is er een plan gemaakt voor het inhalen van de in voorgaande jaren bij de inboet opgelopen achterstand. Die achterstand werd veroorzaakt door:

- dode bomen die nog verwijderd moesten worden;

- zieke bomen;
- bomen die in 2014 via een noodkapprocedure verwijderd zijn en
- lege boomspiegels oftewel plekken in de stad waar ooit bomen zijn gekapt, maar waar nog geen herplant plaats heeft gevonden.

In het plantseizoen 2015 – 2016 dient Spaarnelanden volgens plan de achterstand bij de inboet van 420 bomen weg te werken.

Veiligheid en vitaliteit

Bomen in de stad hebben een zwaarder leven dan hun soortgenoten in de vrije natuur. Door allerlei omstandigheden kan in een stedelijk milieu de natuurlijke levenscyclus van bomen ernstig verkort worden (zie de passages over groeiomstandigheden in het Bomenbeleidsplan). Het is aan de gemeente om daarbij de vinger aan de pols te houden.

De veiligheid, vitaliteit en toekomstverwachting van de Haarlemse bomen wordt gemonitord via het VTA-systeem, waarbij de drie letters staan voor *visual tree assessment*. Het systeem wordt gevuld met de resultaten van periodieke inspecties. De gemeente geeft gestalte aan haar zorgplicht door op basis van de inspecties beheermaatregelen te nemen. Zorgplicht houdt in dat de boomeigenaar aansprakelijk is voor schade door een boom veroorzaakt:

- als er onvoldoende regulier onderhoud uitgevoerd is,
- als er geen aantoonbare controle op gebreken plaats heeft gevonden en
- als er geen uit de controle voortvloeiende noodzakelijke maatregelen genomen zijn.

Bomen kunnen getroffen worden door een gevarieerd aantal ziekten en plagen. Het bomenbeleidsplan geeft daar een opsomming van, maar af en toe duikt een nieuwkomer op zoals de iepenzigzagbladwesp. Inspecties richten zich in eerste instantie op iepziekte, kastanjebloedingsziekte en de eikenprocessierups.

Bij wezenlijke aantasting van de boom kan er een moment komen dat de veiligheid niet meer te garanderen valt en dan vindt er kap plaats. Voor een illustratief voorbeeld zie:

https://www.youtube.com/watch?v=YCAB_fHpFBQ&feature=youtu.be

Stormschade

Bomen willen helaas nog wel eens geveld worden tijdens najaarsstormen, zeker als de vitaliteit toch al verminderd is. Eind juli vond er een zeldzame zomerstorm plaats. Omdat alle bomen vol in het blad zaten heeft dit een onevenredig grote schade aangericht. Ook hiervan zijn beelden bewaard gebleven:

https://www.youtube.com/watch?v=Z2NBBx1_pKo

In de wethoudersbrief van 26 augustus 2015 (2015/337380) is de raad inzicht gegeven in de met het herstel gemoeide kosten. Het benodigde bedrag is door de raad beschikbaar gesteld bij de Berap 2015-2.

Monumentale parken

Voor de Hout, het Frederikspark, de Bolwerken en het Kenaupark zijn beheerplannen opgesteld, waarin de bescherming van de monumentale bomen uiteraard een belangrijke plaats inneemt. De plannen gaan uitgebreid in op de beheer- en onderhoudsmaatregelen voor de bomen in deze monumentale parken.

Grootschalige evenementen en bomen verhouden zich slecht tot elkaar. Niet alleen kunnen bomen beschadigd raken, maar ook kunnen een groot aantal bezoekers in combinatie met rollend materieel tot verdichting van de grond leiden, waardoor de groei van de bomen in het gedrang komt. Daarom zijn er, te beginnen in de Hout en het Kenaupark, gebruiksovereenkomsten met evenementenorganisatoren opgesteld die preventieve maatregelen bevatten om het bomenbestand veilig door het festival heen te loodsen. Ook wordt ieder jaar een aparte groenevaluatie gehouden van de festivals in de Hout.

Projecten

De gebiedsprogramma's geven inzicht in de projecten die in de verschillende delen van Haarlem op stapel staan. In onze dichtbebouwde stad zullen bomen daar veelal onderdeel van uitmaken. Bij het maken van een afweging tussen verschillende ruimteclaims kan de conclusie zijn dat er bomen moeten wijken voor andere bestemmingen.

Om dat op een geordende manier te laten gebeuren staat in artikel 3, lid 1 van de Bomenverordening dat bij de kapaanvraag voor een project een groentoets overlegd dient te worden. Deze toets geeft een beoordeling van de gevolgen van bouw of aanleg voor de bomen. Maar ook al eerder in het proces, bij de definitiefase, moet stilgestaan worden bij de status van de bomen in het projectgebied: kunnen ze behouden blijven, moeten er

aanvullende maatregelen getroffen worden, hoe wordt er gecompenseerd als er desondanks kap plaats moet vinden.

Een en ander is conform het burgerinitiatief Haarlems Openbaar Groen, dat de raad op 5 april 2007 onder andere de uitspraak liet doen 'dat bij elk besluit over fysieke projecten en bij ontwerpplannen per fase een groenparagraaf in het besluit moet weergeven wat de consequenties zijn voor het groen en de bomen'.

Wat de uitvoeringsfase betreft is in de overeenkomsten met aannemers vastgelegd welke beschermende maatregelen getroffen moeten worden voor de bomen.

Kabels- en leidingenwerkzaamheden hebben de laatste tijd nog wel eens geleid tot verontruste reacties van bewoners, die constateerden dat boomwortels de dupe werden. Dit komt niet alleen bij projecten voor maar ook bij door de nutsbedrijven zelf geïnitieerde werken. Voor een reactie verwijs ik naar de in de bijlage opgenomen brief van de burgemeester aan de commissie Bestuur over bomen en kabels- en leidingenwerkzaamheden.

Kapaanvragen

De Haarlemse Bomenverordening dateert uit 2008. Een voorstel om de verordening 'WABO-bestendig' te maken werd in 2013 door de toenmalige wethouder teruggetrokken. Met name de voorgestelde deregulering ondervond de nodige kritiek. Inmiddels wordt een nieuw besluit voor de raad voorbereid en tot die tijd blijft dus de verordening uit 2008 van kracht.

Het in regie zetten van beheer en onderhoud van de bomen heeft aanleiding gegeven om de kapprocedure kritisch na te lopen, met als constatering:

- de toets of de aanvraag volledig was werd niet altijd goed doorlopen;
- de onderbouwing van het advies liet soms te wensen over doordat teruggevallen werd op een standaardreactie;
- ook kwam het voor dat daarbij niet alle aan de vergunning te stellen voorschriften ingevuld werden en
- er schortte het nodige aan het publiceren van de kapaanvragen.

Inmiddels zijn er stappen gezet om de kapprocedure op een niveau te brengen dat past bij onze ambities voor de leefbaarheid van de stad.

De situatie is nu zo dat Spaarnelanden voor de bomen in de openbare ruimte een kapaanvraag doet, die vervolgens door DVV beoordeeld wordt, waarbij Gebiedsontwikkeling & Beheer (GOB) een adviserende rol heeft.

Haarlem

7

Kapaanvragen voor particuliere bomen komen ook bij DVV binnen, dat advies vraagt aan GOB. Voor specialistische boom-technische adviezen die daar eventueel voor ingewonnen moeten worden kan GOB een beroep doen op Spaarnelanden, dat conform de DDO deze kennis in huis moet hebben.

Tot slot

Dat bomen sterk leven in de Haarlemse samenleving is het intrappen van een open deur. Recent hebben burgers in een aantal gevallen aangegeven op een andere manier betrokken te willen worden bij projecten. Het al dan niet behouden van bomen speelde daarbij een prominente rol.

De gemeente zal bij projecten meer aandacht gaan besteden aan het opstellen van Participatie- & Inspraakplannen. Deze PIP's zijn erop gericht om de belanghebbende partijen al in een vroegtijdig stadium bij een project te betrekken.

Over alle voor de bomen relevante onderwerpen vindt periodiek overleg plaats in het zogenaamde Bomen over Bomen-platform. Deze breed samengestelde, opiniërende groep bestaat uit Bomenwachters en andere betrokken burgers, raadsleden en ambtenaren.

Ondanks alle overleggen en afstemming zal het blijven voorkomen dat bomen gekapt moeten worden en dat dat weerstand vanuit de maatschappij oproept. Het is aan het bestuur om een zorgvuldige afweging te maken van alle betrokken belangen, waarbij het besluit kan vallen om, ondanks maatschappelijke bezwaren, toch bomen te vellen. Herplant c.q. compensatie van gemeentelijke bomen blijft daarbij voor ons het uitgangspunt.

Ik hoop u in kort bestek een goed beeld te hebben gegeven van de organisatie van het beheer en onderhoud van de Haarlemse bomen.

Met vriendelijke groet,

drs. Cora-Yfke Sikkema

Haarlem

8

Bijlage. Brief burgemeester Schneiders van 3 november 2015

aan de commissie Bestuur

3 november 2015

2015

Dhr. G. Slootjes

023-511395

G. Slootjes

Rondvraag Groenlinks over ontbreken van handhaving bij graven van kabels onder bomen

Geachte leden van de commissie Bestuur,

Voor in opdracht van telecom en niet telecombedrijven te verrichten werkzaamheden moet, indien meer dan 25 ml gegraven wordt, een instemmingsbesluit respectievelijk een vergunning worden aangevraagd. Door dit aanvragen conformeert de aanvrager zich aan de Haarlemse voorwaarden en bepalingen. Na verlening van besluit of vergunning wordt voorafgaande aan de uitvoering het werk gemeld. Bij werkzaamheden met minder dan 25 ml graafwerk kan volstaan worden met alleen een melding. Bij deze meldingen conformeert de aanvrager zich (wederom/ook) met de Haarlemse voorwaarden en bepalingen. De primaire verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de werkzaamheden conform de Haarlemse voorwaarden en bepalingen ligt het aanvragende/meldende en vervolgens opdrachtgevende nutsbedrijf en het uitvoerend aannemersbedrijf.

Bij de totstandkoming van GOB was het uitgangspunt dat het kabels- en leidingwerk:

- gebiedsgericht onderdeel uit zou gaan maken van het takenpakket van de beheerders gebied en de dagelijks beheerders,
- de samenwerking van beheerders gebied en dagelijks beheerders met de DDO partner voldoende zou zijn om te kunnen volstaan met steekproefsgewijze controle op de werkzaamheden die uitgevoerd worden onder de verantwoordelijk (in opdracht) van de nutsbedrijven

Betrokkenen:

- De opdrachtgever van de graafwerkzaamheden, in casu het K&L-bedrijf dat vergunning/instemming heeft aangevraagd (heeft laten aanvragen) dan wel een melding heeft gedaan doet (heeft laten doen) bij de gemeente en zorg dient te dragen voor de borging van de door de gemeente gestelde voorwaarden en bepalingen tijdens de uitvoering in haar/zijn opdracht te verrichten werkzaamheden.

- De door het K&L-bedrijf ingeschakelde aannemer dat zich aan door het nutsbedrijf doorgelegde Haarlemse voorwaarden en bepalingen moet houden.
- GOB, als beheerder van de openbare ruimte, beoordeelt aanvragen en meldingen, heft leges, controleert steekproefsgewijs de uitvoering en verrekent met het nutsbedrijf o.a. de degeneratiekosten ten gevolge van de inbrekingen (tegemoetkoming in de kwaliteitsvermindering van openbare ruimte).
- Spaarnelanden als DDO-partner van GOB voor verhardingen en groen die uit de aangenomen zorgplicht voor die domeinen tijdens de uitvoering *) en bij oplevering van het werk kan/moet controleren.

*) In de DDO met Spaarnelanden staat alleen de oplevering genoemd; controle door Spaarnelanden tijdens de uitvoering is niet verplicht maar verdient wel aanbeveling met name ten aanzien van de omgang met bomen.

Er zijn 2 werksituaties mogelijk:

1. het K&L-werk vindt “binnen” een gemeentelijk project plaats;
2. het gaat om op zichzelf staande K&L-werkzaamheden.

Ad 1.

Zoals al gesteld ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de K&L-werkzaamheden bij het opdrachtgevende nutsbedrijf. In de praktijk vinden deze werkzaamheden meestal plaats vooruitlopend op de start van het gemeentelijk project om onderlinge afhankelijkheden te vermijden. Eigenlijk is deze situatie gelijk aan mogelijkheid 2. Door de combinatie of de aansluiting met het gemeentelijke project zijn er uit het gemeentelijke project toezichthoudende ogen van de regiepartners op de werkzaamheden aan de kabels en leidingen. Als niet conform de Haarlemse voorwaarden en bepalingen wordt gewerkt wordt dagelijks beheerder en/of de beheerder gebied hierover geïnformeerd en het nutsbedrijf door hen aangesproken (al dan niet na ruggenspraak met de verantwoordelijke DDO partner(s)).

Ad 2.

In deze situatie is er sprake van een solitair werk aan kabels en/of leidingen door de betreffende netbeheerder (nutsbedrijf):

Als blijkt dat niet conform de Haarlemse voorwaarden en bepalingen wordt gewerkt spreekt GOB het betrokken nutsbedrijf daarop aan en wordt het nutsbedrijf in de gelegenheid gesteld de omissie recht te zetten. Wordt dit nagelaten kan de gemeente voor rekening van het nutsbedrijf e.a. in orde doen brengen. De schuldvraag is echter niet altijd evident, verhaal is dan lastig. De gemeente is gerechtigd indien de werkzaamheden niet conform worden uitgevoerd bestuursrechtelijke sancties op te leggen. Deze sanctie steunt op de Gemeentewet en de Algemene Wet Bestuursrecht. Tot op heden is deze weg niet bewandeld.

Als borging van het werken volgens de Haarlemse voorwaarden en bepalingen door het K&L-bedrijf niet functioneert, het strijdig met de Haarlemse regels werken niet blijkt tijdens de steekproefsgewijze controles en de advisering door Spaarnelanden om wat voor reden dan ook niet goed functioneert ontstaat er een lacune.

Haarlem

10

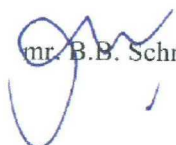
3

Door GOB wordt bekeken of binnen de huidige bezetting het toezicht op de aannemers effectiever georganiseerd kan worden.

Kortom: er bestaat nu een soort getrapte toezichtssituatie (K&L-bedrijf, gemeente, Spaarnelanden), bezinning vindt plaats op de vraag of het nemen van steekproeven voldoende waarborg geeft voor een adequaat toezicht op de werkzaamheden van de kabelaars.

Ik vertrouw erop u hiermee naar behoren te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

mr. B.B. Schneiders